

KÖSZÖNTŐ

Köztudott, hogy Kass János 80. születésnapját szép ünnepek övezték. Az egyik legjelesebb megemlékezés a budai vár Koller Galériájában zajlott, ahol a gratulálók igen szép számmal jelentek meg, köztük sok ismert művész, írók és költők, akik közül többen családotól érkeztek. Az ünnepség fényét emelte, hogy a megnyitó beszédet a nemzetközi hírnevű író, Molnár Ferenc unokája, Sárközi Máttyás tartotta, aki ebből az alkalomból Londonból látogatott Budapestre.

Engem az a szerencse ért, hogy az ő megnyitója szövegének a másolatával Bánkiné Fery Vera megajándékozott, amit most örömmel bocsátok közre a KISGRAFIKA olvasóinak. Teszem ezt abban a reményben, hogy ezeket a sorokat azok is szívesen olvassák, akik Sárközi Máttyás szavait már a várban is meghallgathatták.

Szászné Mara

SÁRKÖZI MÁTYÁS: KASS JÁNOS KÖSZÖNTÉSE

Kedves egybegyültek, Kass János rokonai, kollégái, tisztelői, barátai és üzletfelei!

Egybegyültünk köszönteni a művészt, aki december 26-án nyolcvanéves lesz, és megtekinteni egy újabb mustrát alkotásából. Talán azért lett az én tisztem a megnyitó beszéd, mert az iménti megszólítás minden egyedét többé-kevésbé magamra vehetem. Igaz, rokona csak lelkiekben vagyok Kass Jánosnak annyiban, hogy osztom a krédót, miszerint a művészetnek célja és értelme van, s azért vagyunk a világon, hogy általa is keressük, mi több, hirdessük az igazságot.

Kollégaként szerény, amit felmutathatok. Részben az ő példáját, részben a nemzetközi összevetésben is rendkívül rangos magyar grafika meggyőző inspirációját követve álltam be tizenkilenc éves koromban a Szent Mártonról elnevezett

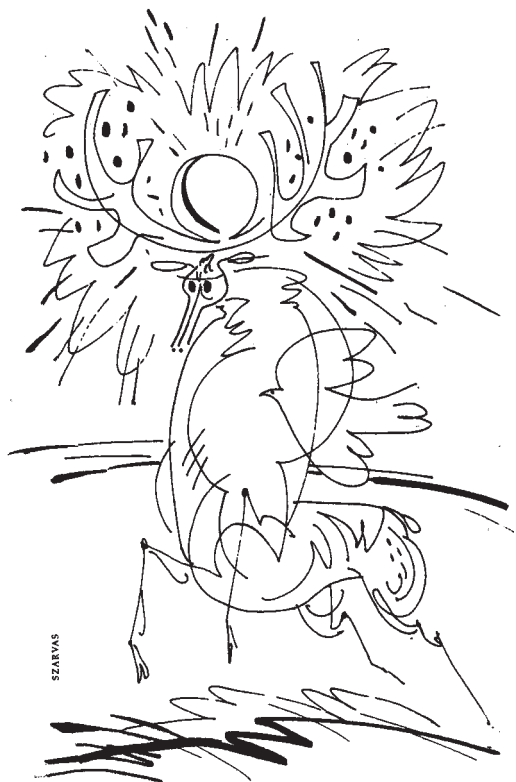
londoni művészfőiskola könyvillusztrátor szakára, ám amikor onnan 1960-ban kikerültem, némi szűkpénzű szabadúszás után beszippantott a BBC Rádió. Persze a magam kedvére rajzolni ma is szeretek.

Ami Kass János iránti tiszteletemet illeti, ez már kis iskolás koromban, az 1950-es évek elején növekedni kezdett bennem, amikor anyám író- és művészköreiben feltűnt Janó, a halk szavú Derkovits-ösztöndíjas grafikus, arcán mindig azzal a kedves, kópés mosollyal, ami ma is ott van, meghazudtolva az öregedés fájdalmait. Épp a közelmúltban láttam a családi kiállításon Hajnal Gabi portrérajzát az akkori Kass Jánosról. Meglepő, hogy a modellje milyen keveset változott.

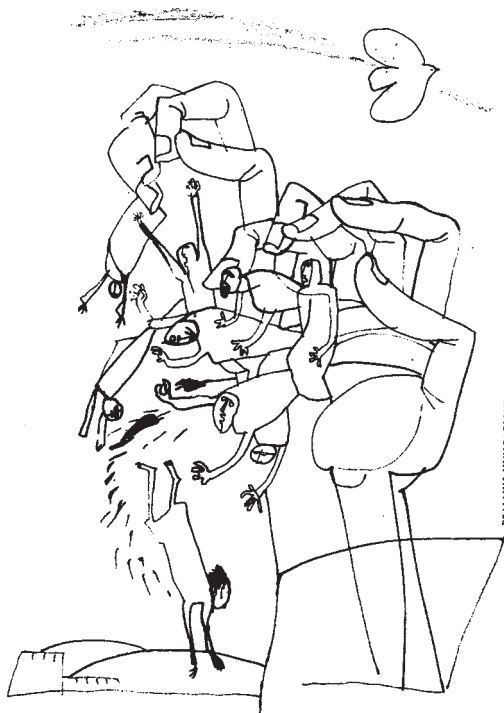
Gimnazistaként azért tiszteltem Jánost, mert már igazi művész volt, és teljes jogú tagja anyám elit társaságának. Akkoriban Sárközi Márta, az irodalmi nagyszony, a Fővárosi Ruhaneműjavító Vállalat félszuterén helyiségében ült a Malinovszkij, jelenleg Szilágyi Erzsébet fasorban, közel a Nyúl utca sarkához, ahol a Molnár Ferencről örökölt, majd a VÁLASZ folyóirat nyomdászamláinak hátán elúszott villája állt. Mivel műstoppoló volt, a bolt elején foglalhatott helyet. Egy üres szék volt mellette. Erre hol Illyés Gyula telepedett le, hozva a gondjait, hol az olasz követ, aki élvezte, hogy Pesten római tájszólasban beszélgethet, anyám ugyanis hányatott ifjúkora során Rómában járt gimnáziumba. Nos, ide ült le időnként eszmét cserélni az ifjú Kass János.

Aztán elváltak útjaink. Én 1956. november végén elindultam Nyugat felé. De Angliában is kapogattam elegáns külsejű magyar könyveket Kass János művésze, vagy éppenséggel lendületes, szabadon ívelő vonalakkal megrajzolt illusztrációival; és leveleket, a borítékon Kass János által tervezett szép bélyegekkel. Aztán egyszer csak megjelent a szigetországban maga a régi ismerős, hogy együtt dolgozzék a brit grafika nagy öregjével, John Halas azaz Halász János filmanimátorral. Ekkor teljessédt ki a barátságunk. Kass kedvéért léptem be először több évtizedes londoni tartózkodás után a magyar nagykövetség épületébe, hogy részt vegyek egy általa rajzolt film vetítésén. Ha jól emlékszem, a *Dilemma* volt ez, az első komputeres filmanimáció.

Addigra már a lelki rokon, a tisztelő, a kolléga és a barát státusa mellé az ügyfél relációját is felvettem. Főleg fiatal művészek támogatása végett nyitottunk London bohém Hampstead városnegyedében egy kis galériát, ami fokozatosan egészen jól működő műkereskedéssé nőtte ki magát. Magyarországról négy kiváló grafikus lapjait kínálta. Ezek mind a négyen a Koller Galéria által egyben tartott rézkarcoló csoport tagjai voltak. *Gross Arnold* színes álmai, *Reich Károly* húsos fenekű aktjai és *Láng Rudi* angol klasszikus költemények által ihletett lapjai hamar megnyerték az angolok tetszését. De talán még a Gross-

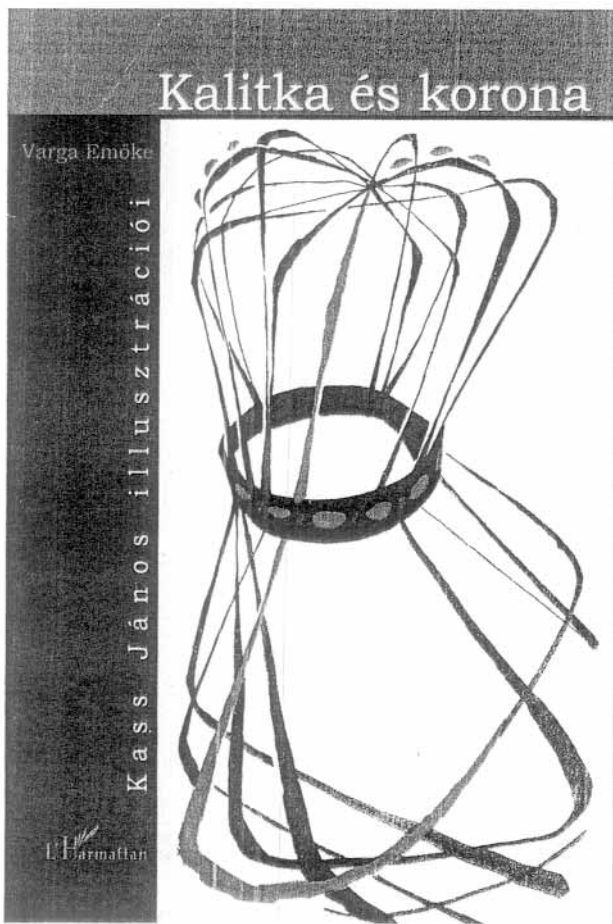
Kass János tusrajza (Szarvas)

Kass János tusrajza (Psalmus Hungaricus)

Kass János grafikája (*Cantata profana*)

Kalitka és korona. Kass János illusztrációi

kompozícióknál is többet vásároltak a Kass művekből. Hihetnénk, hogy legjobban a Hamlet nyomatok tetszettek nekik, ám azt hiszem, a Bartók Kékszakállú impozáns alakjai keltették a legnagyobb tetszést a maguk fekete-kék-vörös-arany egyszerűségükben, és szép számmal keltek el az őszövségi metszetek, meg az orvos sorozat portréi is.

Janó a házunktól öt percre, a galériától hét percre költözött be John Halashoz, naponta többször találkozhattunk. Egyszer épp annak volt tanúja, betoppanva a galériába, hogy valaki hiába keresett izlésének megfelelő lovas témájú grafikát. Másnap Kass Janó megjelent fél tucat pompás ló-skiccel. Lobogó sörényű paripákat rajzolt, egyszerű, biztos vonalakkal. Ezt a biztos rajztudást és tollhúzásainak érzékenységét irigyeltem tőle mindig, bár méltányolom nagyobb lapjainak a kompozíciós arányát is. Nála minden a szépség és az értelem jegyében történik. Nem érdemtelenül nyerte el két ízben is a Munkácsy-díjat, 1999-ben a Kossuth-díjat, a lipcsei Könyvművészeti Kiállításon 1966-ban, a frankfurtin 1999-ben választották az általa tervezett és illusztrált kötetet a világ legszebb könyvének.

Ma is szakadatlanul dolgozik, rajzol, tipografál, könyveket tervez és ír didaktikus céllal, vagy emlékezően. Hadd zárom hát rímes kétsorossal e szónoklatot:

Kedves jó barátom, Johannes Kass,

Még sok-sok éven át alkoss és hass!

(Elhangzott 2007. november 9-én a budapesti Koller Galériában)

VÉN ZOLTÁN LAUDÁCIÓJA A MAGYAR ALKOTÓMŰVÉSZEK ORSZÁGOS EGYESÜLETE DÍJÁTADÓ ÜNNEPSÉGÉN

Kedves Hölgyeim és Uraim, kedves Mester!

Először is Isten éltesse sokáig Kass Jánost, a humanista polihisztort, aki Karácsony másodnapján lesz 80 éves! Nem dicsérem, hiszen ő maga mondja: ha dicsérnek, akkor már baj van. Életrajza minden lexikonban megtalálható, így én csak nagyon röviden a tényeket sorolom. Iparművészeti kerámia szakon, képzőművészeti festő szakon és Könyvművészeti Főiskolán. Kétszer kapott Munkácsy-díjat. Az Iparművészeti Egyetem végez. Tanult a Lipcsei Grafikai grafika tanszékén tanár, érdemes, kiváló művész. Tiszti-kereszt tulajdonos, Kossuth-díjas, Szeged díszpolgára, saját galéria, HAZÁM díj 2003. Most már MAOE Alkotói Nagydíjas is. Ezt überelni már csak „fedáksárrival” lehet.

Ezek után nehéz újat mondani Kass Jánosról, nem tudok olyat, amit Önök ne tudnának, vagy Ő ne tudná jobban. Hiszen nem csak grafikát, könyvillusztrációt, szobrot, kisplasztikát, animációs filmet készít, bélyeget tervez, fotózik; hanem esszét, tanulmányokat ír, Kassákról, Lengyel Lajosról, a tipográfiai ábról stb. Sőt, verseket is költ. Megpróbálok annyit idézni Tőle, hogy végül mindenben egyetértsem velem:

„Pályafutásomat a magyarországi viszonyok határozzák meg. Ez determinálja, mi legyen a művész. A monumentális lovas szobor luxus, kevesen engedhetik meg maguknak. Olyan keramikusi lehetőségeim nem voltak – máz, kemence, leginkább megrendelés hiányában –, ami megalapozza a pályát, pedig Kovács Margittal, Gádor Istvánnal is dolgoztam együtt. Magyarországon a mecenatúra teljes hiánya, a hivatal diktatúrája megnyomorítja ma is a művészetet – de hát az inkvizíció alatt is születtek, ha ritkán is, jó művek. A művész ezért ahhoz az anyaghoz nyúl, ami van. Már ez is művészet. Megszűnt a művészet örökkévalósága anyagban és gondolatban egyaránt. Izmusok naponta változnak, egyik elsöpri a másikat. A jelennek élünk, nem a múltnak vagy a jövőnek. Nincs időnk, és ez gyakran az elmélyülés rovására megy” – mondja a Mester. Ezért a Hamlet 10 rézkarc-lapját „csak” egy évig csinálja.